

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. הבעלים נותנין עשרים ושש ... עשרים וחמש הבעלים נותנין שלשים לפי שאין מוסיפין חומש על עילוי של זה.....2
- ב. שמע מינה חומשא מלבר שמע.....2
- ג. חומש ... אינו מעכב ארבעה.....3
- ד. הדמאי אין לו חומש.....3
- ה. ואין לו ביעור.....4
- ו. הא קרן יש לו.....4
- ז. נתן את הקרן ולא נתן את החומש ... לא יאכל ... אפילו בשבת ... חיישינן לפשיעותא
5
- ח. הכל מודים בהקדש שחילל הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק הכל מודים בשבת בהקדש שחילל.....5
- ט. הרי אמרו הקדש אינו מתחלל על הקרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו.....5
- י. תרומה אינה משתלמת אלא מן החולין.....6
- יא. מעשר אין מתחלל על האסימון ... לרבות כל דבר שיש עליו צורה.....6
- יב. עליו לרבות חומשו כמותו.....7
- יג. הגונב תרומה ולא אכלה משלם תשלומי כפל דמי תרומה אכלה משלם שני קרנים וחומש קרן וחומש מן החולין והקרן דמי תרומה.....8
- יד. נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי זה מוסיף חומש על חומש עד שיתמעט הקרן פחות משהו פרוטה.....9
- טו. האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש אחד האוכל ואחד השותה ואחד הסך אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה משלם חומשה וחומשא דחומשא.....10
- טז. ואילו גבי מעשר ... ולא איבעויי איבעיא לן.....11
- יז. הפודה את הקדשו מוסיף חומש חומשא תנן חומשא דחומשא לא תנן.....11
- יח. אהקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני אין מוסיף חומש.....12
- יט. חומש כתחילת הקדש דמי ... מה כסף ערכו מוסיף חומש אף כסף חומשו נמי מוסיף חומש 12

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף נד.

א. הבעלים נותנין עשרים ושש... עשרים וחמש הבעלים נותנין שלשים לפי שאין מוסיפין חומש על עילוי של זה

כשפורדין ההקדשות מיד ההקדש, הבעלים קודמין¹ לכל אדם מפני שהן מוסיפין חומש², ואין מוסיפין חומש על עלוין של שאר הפודים אלא על מה שנתנו הם תחלה.

כיצד אמרו הבעלים הרי זה שלנו בעשרים ובא אחר ואמר הרי הוא שלי בעשרים הבעלים קודמין מפני שהן מוסיפין חומש ונותנין חמש ועשרים, בא אחד ואמר הרי הוא שלי באחת ועשרים אם שתקו הבעלים ולא הוסיפו כלום מוכרין אותה להם בחמש ועשרים, ואם הוסיפו הבעלים על עשרים ואחת אפילו פרוטה אחת הרי אלו נותנין שש ועשרים ופרוטה אחת, אחת ועשרים ופרוטה שנתנו מעצמן וחמש שהן חייבין בו משום חומש המתן שנתנו תחלה,

וכן אם בא השני ואמר הרי הוא שלי בעשרים ושתים, ובא שלישי ואמר בעשרים ושלוש, ובא רביעי ואמר בעשרים וארבע, ובא החמישי ואמר בעשרים וחמש, והוסיפו הן על העשרים וחמש אפילו פרוטה אחת כופין אותן ליתן שלשים ופרוטה, חמש ועשרים ופרוטה שנתנו מעצמן, וחמש מחומש שהן חייבין בו, לפי שאין הבעלים מוסיפין חומש על עלוין של זה אלא חומש מה שנתנו תחלה מוסיפין על מה שנתן האחרון אם רצו.

ב. שמע מינה חומשא מלבר שמע

¹ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ח הלכה ה

² שלשה טעמים נאמרו בקדימת הבעלים אחת מפני שהם מוסיפין חומש ועוד שמצות גאולה בבעלים דכתיב ואם לא יגאל וכו' אלמא שמצות גאולה קודמת למצות מכירה ועוד דסתמא דמלתא שהוא מוסיף בפדינה יותר משאר בני אדם דרוצה אדם בקב שלו וכו'. מעשה רקח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הפודה מעשרו³ לעצמו⁴ בין שהוא שלו בין שנפל לו בירושה בין שניתן לו בטבלו מתנה כמו שביארנו, הרי זה מוסיף עליו חומש, אם היה שוה ד' נותן חמשה, שהוא חומש מלבר שהוא רביע של קרן, וכן הדין בכל מקום שחייבה התורה חומש, שנאמר (ויקרא כז פסוק לא) וְאִם נָאֵל וְנָאֵל אִישׁ מִמֶּעֶשְׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יִסֵּף עָלָיו⁵.

ג. חומש ... אינו מעכב ארבעה

הפודה⁶ מע"ש לעצמו, שצריך להוסיף חומש, ונתן את הקרן ולא נתן את החומש אף על פי שאין החומש מעכב והרי נתחלל מדאורייתא⁷.

וכן הפודה⁸ קדשיו אין החומש מעכב, אלא מאחר שנתן את הקרן יצא הקדש לחולין ומותר ליהנות בו,

ד. הדמאי אין לו חומש

מע"ש⁹ של דמאי הקילו בו חכמים שאינו מוסיף עליו חומש. שחששו שאם יחמירו עליו לא יפריש כלל וכיון שאין החומש מעכב הקילו בדמאי. אבל הפירות עצמן קדושים עד שיפדם וצריך לאכלם בירושלים.

ודוקא בסתם¹⁰ ע"ה אבל בידוע שהוא חשוד שלא לעשר ואפי' אם רוב פעמים מעשר ומיעוט אין מעשר אין בו קולות דמאי וחייב בחומש.

³ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ה הלכה א

⁴ אבל הפודה לאחר אינו מוסיף

⁵ ודרשי' שיהא הוא וחומשו חמשה.

⁶ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ה הלכה יב

⁷ שאין הפדיון אלא ד' בד' והחומש הוא מצוה בפ"ע להוסיף

⁸ רמב"ם הלכות ערכין והרמין פרק ז הלכה ג

⁹ רמב"ם הלכות מעשר שני הלכה ד

¹⁰ חזו"א דמאי סי' ד' סק"ד ואף על גב דבתשלומי תרומה קי"ל דבספק אין מוסיפין חומש כיון שאין החומש מעכב צ"ל דבחילול מע"ש החמירו טפי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן בזמנינו¹¹ שאין לנו בעו"ה רוב ע"ה מעשרין אין קולות של דמאי וצריך להוסיף חומש וכן בכל הספקות של מעשר מוסיף חומש וכן בשאר מע"ש דרבנן כגון בעציץ שאינו נקוב מוסיף חומש.

ה. ואין לו ביעור

כשיגיע רגל של פסח של שנה רביעית ושל שביעית משנות השמיטה חייב להפריש את כל התרומות ומעשרות המוטלים עליו. וליתן הכל וכשיצא רגל ולא ביער עבר במצות ביעור, ואם יש בידו מע"ש וא"א לאכלו קודם הרגל חייב לבערו. אך אם נשאר אצלו¹² מעשר שני¹³ של דמאי¹⁴ אינו חייב לבערו¹⁵.

ו. הא קרן יש לו

פירות מעשר שני שנכנסם¹⁶ לירושלים¹⁷ אפילו של דמאי¹⁸ אסור¹⁹ להוציא משם שכבר קלטוהו מחיצות, וי"א²⁰ ששל דמאי מותר להוציא אבל א"א לפדותו כיון שכבר קלטוהו מחיצות, וחייבום חכמים להאכל שם ולא להוציא. וכן דין בפירות הנלקחין בכסף מעשר שנאמר (דברים יד פסוק כג) וְאֶכְלֶתָּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ, בירושלים וא"א לפדותו, ולכן אסרו גם להוציא.

¹¹ חזו"א מעשרות סי' ז' סקי"ז

¹² רמב"ם שם פרק יא הלכה ח

¹³ משמע דתרומת מעשר של דמאי חייב לבער כ"כ במקדש דוד סי' נ"ז סקי"ג ד"ה אמרי' בב"מ ועי' ירו' פ"ק דדמאי ה"ב

¹⁴ במקום שיש השגחה מעולה על המעשרות שאפשר לסמוך ע"ז מדינא אף שאנו מתמירין להזוור ולעשר י"ל דלא חמיר מדמאי לענין זה וא"צ לבער. דרך אמונה שם מ

¹⁵ והיינו משום מצות ביעור לא גזרו על הדמאי אבל בל תאחר אפשר שיש במעשר שני ובתרומת מעשר. דרך אמונה שם לט

¹⁶ רמב"ם שם פרק ב הלכה ט

¹⁷ אבל מעות מע"ש מותר להוציא

¹⁸ וכ"ש שאר מעשר מדרבנן. מקדש דוד מע"ש סי' ב' ד"ה עוד יל"פ

¹⁹ הוא אסור דרבנן גזרה שמא יפדנו ואפי' להוציא ע"מ להחזירו מיד אסור כגון חטים שאין בירושלים ריחיים ורוצה להוציא חוץ לעיר למוחנו ולהחזירו אסור

²⁰ דעת הגר"א בשנו"א פ"א דדמאי מ"ב ובביאורו לירו' שם ריש ה"ב וכ"כ בתוס' חדשים פ"ג דמע"ש מ"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ז. נתן את הקרן ולא נתן את החומש ... לא יאכל ... אפילו בשבת ... חיישינן לפשיעותא

מה שהתבאר שהפודה²¹ מע"ש לעצמו, שצריך להוסיף חומש, ונתן את הקרן ולא נתן את החומש אף על פי שאין החומש מעכב והרי נתחלל מדאורייתא²². ורשאי לאכול ויתן אח"כ²³ את החומש, מכל מקום מדרבנן לא יאכל עד שיתן החומש ואפי' בשבת²⁴ גזירה שמא יפשע ולא יתן אחר השבת.

ח. הכל מודים בהקדש שחילל הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק הכל מודים בשבת בהקדש שחילל

מה שהתבאר שהפודה²⁵ קדשיו אין החומש מעכב, אלא מאחר שנתן את הקרן יצא הקדש לחולין ומותר ליהנות בו, ומדברי סופרים שאסור לו ליהנות עד שיתן החומש שמא יפשע ולא יתן, אבל בשבת מפני עונג שבת²⁶ התירו לו לאכול ואף על פי שעדיין לא נתן את החומש והרי הגזברין תובעין אותו.

ט. הרי אמרו הקדש אינו מתחלל על הקרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו

²¹ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ה הלכה יב
²² שאין הפדיון אלא ד' בד' והחומש הוא מצוה בפ"ע להוסיף
²³ ונראה דכשנותן אח"כ החומש בפ"ע לא יאמר יהא מחולל שהפירות כבר נתחללו בד' אלא יאמר החומש שנתחייבתי למע"ש יהא קבוע במטבע זו ובוה"ז שמחללין הכל על ש"פ צ"ע אם אסור לאכול כששכח להוסיף חומש כיון דל"ש כאן שמא יפשע שבלא"ה אין לו הפסד בזה וצ"ע מיהו להשלימו בודאי מסתבר שצריך. דרך אמונה ציון ההלכה שם כד
²⁴ ואסור ליתן החומש בשבת ועיין במאירי שיש מתירין לאכול בשבת משום כבוד השבת ויתן החומש אחר השבת
²⁵ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ז הלכה ג
²⁶ כמסקנא שאין החומש מעכב הואיל והגזברין תובעין אותו בשוק אבל מדרבנן אסור ליהנות עד שיתן את החומש ואמר ר' יוחנן הכל מודים בשבת בהקדש שאינו מעכב הדא דכתיב וקראת לשבת עונג ועוד הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ההקדשות²⁷ אין פודין אותן לא בקרקע, ולא בעבדים שהרי הוקשו לקרקעות שנאמר²⁸ (ויקרא כז פסוק יח יט) וְחָשַׁב לֹא הִפְחִין אֶת הַפֶּסֶף. וגו', וְאִם נֶאֱלַל יִגָּאֵל אֶת הַשְּׂדֵה הַמִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְיִסַּף חֲמִשִּׁית פֶּסֶף עֲרֻבָד עָלָיו.

י. תרומה אינה משתלמת אלא מן החולין

כל זר האוכל תרומה²⁹ בין בשוגג בין במזיד אינו משלם בין הקרן ובין החומש אלא מן החולין המתוקנים³⁰ שהוציאו מהן תרומות ומעשרות, אבל לא ממיזן על שאינו מינו ואפי' אם³¹ המין השני שזה יותר וכ"ש שאין יכול לשלם במעות או בשוה כסף ואין משלם לא מתבואה שלא הביאה שלישי ולא במחובר לקרקע³², שנאמר (שם כב פסוק יד) וְנָתַן לַפְּחִין אֶת הַקֶּדֶשׁ בְּקֹדֶשׁ שֹׂאֵבֵל, ואפי' דיעבד לא חל³³.

יא. מעשר אין מתחלל על האסימון ... לרבות כל דבר שיש

עליו צורה

כבר התבאר לעיל דף מז: שאין פודין פירות³⁴ מעשר אלא בכסף³⁵, שנאמר (דברים יד פסוק כה) וְצִרְתָּ הַפֶּסֶף.

²⁷ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ז הלכה א

²⁸ ברמב"ם כתוב שנאמר ונתן את הכסף ולא נמצא פסוק כזה

²⁹ רמב"ם הלכות תרומות פרק י הלכה יח

³⁰ שכ"ז שלא הוציאו מהן תרו"מ הרי יש כאן חלק ששייך לכהן וללוי ולעני ואין יכול לפטור עצמו בזה שאינו שלו

³¹ עיין מאירי פסחים לב.

³² וכן מוכח בתוספתא דתרומות פ"ז ה"י ונראה דגם רבנו מודה לזה דאף שאין מצריך דבר הראוי להיות קדש מ"מ פירות שלא הביאו שלישי הוי כאינו מינו וצ"ע ואפשר דלכך השמימו רבנו דלדידי' אפשר לשלם גם מזה. ציון ההלכה שם שג

³³ מנ"ח מצוה רפ"א ובמאירי פסחים ל"ב א' כ' ואם שילם י"א שלא עשה כלום משמע שאין זה פשוט וצ"ע.

³⁴ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ד הלכה ט

³⁵ אין כונת רבנו לאפוקי פירות דהרי דעתו לעיל ה"ב דמתחללין על פירות אלא כונתו על דברים שאין ראויין לאכלן בירושלים דעל זה א"א לחלל אלא על מטבע. ר"י קורקום ועי' כ"מ לעיל ה"ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ועל כל המטבעות³⁶ יכול לחלל לכתחלה אפי' על של נחשת או של שאר מיני מתכות וכן על המטבע של זהב של עיץ³⁷ או של חרס³⁸ אם הוא יוצא בהוצאה, וגם מטבעות בזה"ז שאין להן שיווי עצמי³⁹ מ"מ כיון שיש בהן שיווי משום שהן מטבע שפיר חשיב שיווי, איך אין פודין על שטרות מטבע של נייר⁴⁰, ובמקומות שאין מטבע של זהב יוצא בהוצאה ואין עושין אותו אלא לנוי א"א לחלל עליו.

ואין פודין בכסף שאינו מטבע אלא בכסף מפותח שיש עליו צורה או כתב שהכתב בולט⁴¹, ואם פדה בלשון של כסף או זהב או נחשת וכיוצא בו כגון מטבע עגולה כצורת זווים ומוכנין לצור עליהן את הצורה בחותם אבל עדיין לא נעשה עליו הצורה, וכן מעות הניתנות לסימן בבית המרחץ, והם הנקראים אסימון לא עשה כלום, וי"א⁴² שאסימון הוא מטבע עם צורה שאין יוצא בהוצאה. וי"א⁴³ שנשברה צורתו ואפי' בזה"ז⁴⁴ שאין מע"ש נאכל אין לחלל על אסימון ועל אלו שאין מחללין.

ואין פודין במטבע שהיא פחותה מפרוטה⁴⁵ מפני שהוא כפודה באסימון. ואפילו פודה⁴⁶ על הרבה מטבעות כאלו. וכן אם במטבע יש בה פרוטה אלא שהוא מחלל המעשר ששוה יותר על חצי ממנה ג"כ לא מהני.

יב. עליו לרבות חומשו כמותו

³⁶ חז"א דמאי סי' ג' סקי"ב ועי' בס' המעשר והתרומה פ"א בביאורו סק"ז.
³⁷ ומש"כ הר"ש בפ"ק דמע"ש מ"ב דמטבע של עץ שיש עליו צורה הוא אסימון היינו כשאין יוצא בהוצאה.
³⁸ דרך אמונה שם ס והביא ראיה מתנחומא תרומה סי' ו' המלכות הווי עתידה להשתמש במטבע של חרס ועי' בספרי ראה סי' ק"ז ומנין לעשות שאר מטבע ככסף ת"ל כסף כסף ריבה כ"ג הגר"א ע"ש.
³⁹ חז"א דמאי סי' ג' סקי"ב ועי' בפ"ת יו"ד סי' ש"ה סקי"ז
⁴⁰ שאין עושין מעשה במה שלא שמענו מרבתינו ואפשר דלא ליתי לזלולי בפדיונו אין לעשות כן וצ"ע.
⁴¹ ואם הכתב שוקע אם אינו עשוי אלא לעשות בתוכו מטבעות כעין דפוס שעתידי להיות המטבע עליו וצורתו שוקעת כדי להיות בולטת במטבע הוא בכלל אסימון אבל אם ידוע שיוצא בהוצאה בודאי אפשר לחלל עליו.
⁴² מאירי בריש הוהב ובדף מ"ז ב' שם בשם י"מ.
⁴³ תוס' לעיל מד.
⁴⁴ רמב"ן ר"פ הוהב.
⁴⁵ שו"ע יו"ד סי' של"א סעיף קל"ח במסקנתו ועי' ביצועות מלכו לעיל פ"ב ה"ב שתמה על מה שהמחבר רצה להקל בזה
⁴⁶ וכן כשמחלל על פירות לפ"ד רבנו צריך שיהא בהן ש"פ כנ"ל פ"ב ה"ג ומ"מ מצטרפין כמה פירות לש"פ.
⁴⁶ כסף משנה ור"י קורקוס

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כל הפודה⁴⁷ קדשיו מוסיף חומש, ואחד המקדיש עצמו או אשתו או היורש מוסיפים, ואף החומש לא יהיה אלא מן המטלטלין, והחומש שמוסיף הרי הוא כהקדש עצמו ודין אחד להם.

וכן בתרומה⁴⁸, כל המשלם קרן וחומש הרי התשלומין בתרומה לכל דבר. וכל זר האוכל תרומה⁴⁹ בין בשוגג בין במזיד אינו משלם את החומש אלא מן החולין המתוקנים⁵⁰ שהוציאו מהן תרומות ומעשרות, אבל לא ממין על שאינו מינו.

וכן במעשר שני⁵¹ אם פדה לעצמו והוסיף חומש לא יהיה החומש אלא כסף בקרן⁵².

יג. הגונב תרומה ולא אכלה משלם תשלומי כפל דמי תרומה

אכלה משלם שני קרנים וחומש קרן וחומש מן החולין

והקרן דמי תרומה

זר הגונב תרומה⁵³ מכהן ולא אכלה שהיא חוזרת בעין או אם נאבדה שהוא משלם דמיה, משלם תשלומי כפל לבעלים ויש לו רשות לשלם מדמי תרומה⁵⁴, א"צ לשלם פירות כדין אוכל תרומה כנ"ל

גנבה ואכלה בשוגג שלא ידע שהיא תרומה, משלם שני קרנין אחד לקרן ואחד לכפל, וחומש, בשביל אכילתה כגון אם אכל שוה ד' משלם דמי תשעה, קרן וחומש מן החולין, דהיינו פירות מתוקנין ממין שאכל כנזכר,

⁴⁷ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ז הלכה ב

⁴⁸ רמב"ם הלכות תרומות פרק י הלכה טו

⁴⁹ רמב"ם שם הלכה יח

⁵⁰ שכ"ץ שלא הוציאו מהן תרו"מ הרי יש כאן חלק ששייך לכהן וללוי ולעני ואין יכול לפטור עצמו בזה שאינו שלו

⁵¹ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ד הלכה ט

⁵² דילפי' בגמ' מדכתיב עליו לרבות חומשו כמותו לענין זה.

⁵³ רמב"ם ודרך אמונה הלכות תרומות פרק י הלכה כג ומפרשי המשנה תרומות פ"ז מ"ד

⁵⁴ ישלם כמה שתרומה שוה לימכר בשוק ודמיה פחותין מדמי חולין שאין ראויי אלא לכהנים ואינה ראויי בימי שומאתו ואם מטמאה אסורה באכילה לפיכך דמיה מועטים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בשביל כפרת אכילת התרומה כדין אוכל תרומה בשוגג והן נעשין תרומה, וקרן השני שהוא בא מחמת כפל של קנס גניבה משלם דמי תרומה כלומר מעות כמו שנמכרת תרומה בשוק. וי"א⁵⁵ שכיון שיש כפל פטור מחומש.

דף נד:

יד. נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי זה מוסיף חומש על חומש עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קז. שכל מי שנתחייב ממון לחבירו הישראלי וכפר בו ונשבע על שקר הרי זה חייב להחזיר לו הקרן שכפר בו שהרי גזלו הוא כמו שהתבאר, עם תוספת חומש, וחייב בקרבן אשם ודאי בין שהיה מזיד בין שהיה שוגג, שנאמר (שם פסוק כג) וְהָיָה כִּי יִחַטֵּא וְאָשָׁם וְלֹא נֹאמַר בּוֹ וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ לְחַיִּיב מִזִּיד כְּשׁוֹגֵג. והוא הנקרא אשם גזלות. אחד הגזול או העושק או הגונב או שהלוהו או שהפקיד אצלו או מצא אברה וכחש בה או שהיתה ביניהן שותפות ונשאר לו אצלו ממון או שעשה לו מלאכה ולא נתן לו שכרו, כללו של דבר כל שאילו הודה חייב לשלם בדין, וכפר ונשבע משלם קרן וחומש שני (שם ה פסוק כא כב) וְכִחֵשׁ בְּעַמִּיתוֹ בְּפִקְדוֹן אִוּ בְּתִשּׁוּמַת יָד אִוּ בְּגִזְלָה אִוּ עֲשָׂק אֶת עַמִּיתוֹ. או מְצָא אֶבְרָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁפַּע עַל שִׁקְר וְגו'.

והמהזיר⁵⁶ את הקרן לבעלים, וכפר פעם שניה בחומש⁵⁷ ונשבע עליו, נעשה החומש כקרן לכל דבר, ומשלם עליו חומש אחר, שני (ויקרא ה פסוק כד) וְחִמְשָׁתָיו יִסֵּף עָלָיו לְאִשֶׁר הוּא לוֹ וְתִנְנֵנוּ מִלְמַד⁵⁸ שהוא מוסיף חומש על חומש, עד שיתמעט החומש שיכפור בו וישבע עליו, משוה פרוטה.

⁵⁵ חי' הריטב"א החדשות בב"מ כאן

⁵⁶ שם הלכה יב

⁵⁷ וכתבו התוס' שם דף ק"ד ע"ב ד"ה אם לא נתן לו הקרן ונשבע אתרווייהו אקרן ואחומש היה מוסיף חומש על חומש אלא אורחא דמלתא נקט דאקרן אין נשבעין ב' פעמים והוא הדין דנשבע על חומש דיוליכנו אחריו למדי וכו' עכ"ד

⁵⁸ בתורת כהנים סוף פרשת ויקרא דתניא בהדיא וחמשיתיו מלמד שמוסיף חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משוה פרוטה ובקרבן אהרן פי' שם הדברים היאך לא ישוה החומש האחרון שו"פ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

טו. האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש אחד האוכל ואחד השותה ואחד הסך אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה משלם חומשה וחומשא דחומשא

כבר התבאר במסכת פסחים דף לב. שזר שאכל תרומה תרומת מעשר או חלה בשגגה⁵⁹ משלם קרן וחומש, אף על פי שיודע שהיא תרומה ושהוא מוזהר עליה, אבל לא ידע אם חייב עליה מיתה אם לאו הרי זו שגגה ומשלם קרן וחומש. ואפי' אכל תרומת ירק שהוא מדרבנן חייב קרן וחומש וגם בזמן הזה חייב⁶⁰.

אחד האוכל דבר שדרכו לאכול, ואחד השותה דבר שדרכו לשתות, כגון יין, ואחד הסך דבר שדרכו לסוך כגון שמן, שנאמר "ולא יחללו את קדשי בני ישראל" לרבות את הסך, ואחד האוכל תרומה טהורה, או טמאה שיש בה לפחות שוה פרוטה להסיקה תחת תבשילו וכדומה⁶¹ בשגגה משלם קרן וחומש, אבל האוכל דבר שאין דרכו לאכול או דבר שאין דרכו לשתות כגון שמן בפני עצמו, או סך דבר שאין דרכו לסוך כגון יין, פטור מחומש ואינו משלם אלא את הקרן.

אבל במזיד שידע שהיא תרומה ושתרומה אסורה לזרים, אינו משלם אלא את הקרן ואינו משלם את החומש, שלא חייבה תורה חומש אלא באוכל בשוגג ומתכפר לו ע"י הקרן וחומש משלם, אבל במזיד עונו חמור ואין מתכפר בחומש.

אם היתה טמאה⁶² משלם דמי עצים אם הם שוים פרוטה, כדלהלן מפני שאינה ראויה אלא להסקה, וי"א שמשלם לפי מידה. לפיכך אם אכל תרומת תותים ורמונים וכיוצא בהם שנטמאו פטור מן התשלומין שהרי אינם ראויין להסקה.

⁵⁹ רמב"ם הלכות תרומות פרק י הלכה א ודוקא אבל בת כהן שנשאת לישראל וכ"ש כהן שאכל תרומת חברו אין משלם אלא קרן כדין גזלן אשה זרה שאכלה תרומה בשוגג י"א שבעלה חייב לשלם עבורה הקרן והחומש ויש חולקין כהן שאכל תרומה טמאה שלו ל"ש ב"י תשלומין כלל. דרך אמונה שם.

⁶⁰ דרך אמונה שם ד

⁶¹ דרך אמונה יח

⁶² רמב"ם שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כיצד משלם – כל⁶³ זר האוכל תרומה בין בשוגג בין במזיד הקרן והחומש אינו משלם אלא מן החולין המתוקנים שהוציאו מהן תרומות ומעשרות⁶⁴, והם נעשים תרומה ומשלמין מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה ומן ההפקר וממעשר ראשון שניטלה תרומתו אף על פי שעדיין לא ניטלה תרומה גדולה שיש בו אם הקדים המעשר לתרומה, ומשלמין ממעשר שני והקדש שנפדו ואעפ"י שנפדו שלא כהלכה, ומן החדש על הישן וליהפך כלומר מפירות שנה זו על פירות שנה אחרת, אבל אין לשלם מן הרע על היפה, אבל משלם מן היפה על הרע ותבא עליו ברכה,

וכל זה במשלם מין על מינו אבל אינו יכול לשלם ממין על שאינו מינו בתשלומי שוגג, ואפי' אם המין השני שוה יותר שנאמר ונתן לכהן את הקדש כקדש שאכל. וכ"ש שאין יכול לשלם במעות או בשוה כסף. ואפי' דיעבד לא חל.

אם אכל ענבים יכול לשלם יין, אכל זיתים משלם שמן אכל חלה משלם קמח או חיטים. ואם אכל תערובות מכמה מינים, צריך לשלם ג"כ תערובות כזו מכמה מינין.

האוכל את⁶⁵ החומש בשגגה שאכל תרומה ונתן קרן וחומש להכהן ואח"כ שגג ואכל את החומש חייב לשלם עליו קרן וחומש שהתשלומין נעשין תרומה, שהחומש כקרן לכל דבר, וכן מוסיף חומש על חומש לעולם, שאם חזר ואכל בשגגה את החומש שנתן על החומש צריך לשלמו ולהוסיף גם עליו חומש וכן עד לעולם עד שיתמעט אכילתו מכזית.

טז. ואילו גבי מעשר ... ולא איבעויי איבעיא לן

פדה פירות⁶⁶ או מעות מעשרו והוסיף חומש, וחזר ופדה הפדיון לעצמו פעם שנייה מוסיף חומש שני על הקרן בלבד⁶⁷ ואינו מוסיף חומש על החומש לא ריבתה תורה חומש אלא על הקרן.

יז. הפודה את הקדשו מוסיף חומש חומשא תנן חומשא

דחומשא לא תנן

⁶³ רמב"ם שם יח ב

⁶⁴ ולא מן התרומה. שהתרומה בלא"ה שייכת לכהן ואינו יכול לפטור את עצמו בממונו של כהן אבל אם יש לו תרומה שירשה מאבי אמו כהן או שקנה מכהן משמע דדעת רבנו שיכול לשלם מהן בין שאכל בשוגג ובין במזיד. דרך אמונה שם קעה

⁶⁵ רמב"ם י הלכה טו

⁶⁶ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ה הלכה ג

⁶⁷ ולא כמו בהקדש שאין מוסיפין חומש על ההקדש השני

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כל הפודה קדשיו מוסיף חומש⁶⁸, והחומש שמוסיף הרי הוא כהקדש עצמו ודין אחד להם. וכמו שעל הקדש ראשון מוסיף חומש, כן על חומש מוסיף חומש⁶⁹.

יח. אהקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני אין מוסיף חומש

קדשי מזבח⁷⁰ שנפל בהם מום ונפרדו, אם פדה המקדיש עצמו מוסיף חומש כשאר ההקדשות, והמקדיש שפדה לעצמו הוא שמוסיף חומש לא המתכפר בה שפדאה, והקדש ראשון הוא שחייב בתוספת חומש, אבל הקדש שני אינו מוסיף עליו חומש, שנאמר (ויקרא כז פסוק טו) וְאִם הַמִּקְדָּשׁ יִגָּאֵל אֶת בֵּיתוֹ וַיִּסַּף חֲמִישִׁית הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא הַמִּתְפִּיִם.

יט. חומש כתחילת הקדש דמי... מה כסף ערכו מוסיף חומש אף כסף חומשו נמי מוסיף חומש

החומש הרי הוא⁷¹ כתחילת ההקדש, ואם נהנה בו מוסיף חומש על החומש⁷².

⁶⁸ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ז הלכה ב

⁶⁹ כבר הרגישו בתוספות שם (ד"ה הקדש) דדין מעשר שני הפוך, דשם במעשר אין מוסיף חומש על חומש, ועל חילול שני מוסיף חומש. ונראה לדעתי הטעם, דמעשר שני הוא ענין הבא בחיוב, לא ע"י נדר או נדבה, משא"כ הקדש הוא דוקא הבא בנדר או נדבה, אבל הבא בחיוב כמו בכור ומעשר לא נפדין, ומעשר אית ליה בעלים, משא"כ הקדש, עיין תוס' פ' מרובה (דף ס"ח ע"ב ד"ה הוא דאמר) דלפדות הקדשו של חבירו יכול ומעשר אינו יכול, יעו"ש, א"כ בהקדש כתיב חומש במקדיש, מי שהוא סיבת ההקדש, ולא בהקדש שני שההקדש בא בנדר עלול מן הקדושה הראשונה, שאז המתפיש כאחר לגמרי דמי, אבל במעשר כל עיקרו של מעשר בא בנדר חיוב, ולכך הפודה מעשר שניתן לו במתנה מוסיף חומש (מע"ש פ"ד ה"ג), דבעלים הוי, דדידיה הוא לאוכלו, ולכך אין נפ"מ בין הקדש ראשון להקדש שני, דסו"ם בעלים דידיה הוי, ועל החומש אינו מוסיף חומש דאינו בא מתורת חיוב, רק ברצון לפדותו, והוא אינו כמעשר עצמו שבא בתורת חיוב, אבל בהקדש החומש כקרן, ששניהן באין בתורת נדר ונדבה, ולכך מוסיף עליו חומש, אור שמח שם.

⁷⁰ רמב"ם שם פרק ז הלכה ד

⁷¹ רמב"ם הלכות מעילה פרק א הלכה ה

⁷² מרן הראה מקום מב"מ נ"ד ב' ולכאורה שם לא הוזכר כלל רק מחומש דתרומה ומחומש דגואל את הקדושו אבל במועל בהקדש ליתא שם והא התם מסיק הטעם בגואל הקדושו משום דכתיב ויסף חמישית כסף ערכך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מקיש חומשו לכסף ערכו יעו"ש וזה לכאורה לא שייך הכא ואולי לפי ששם אסקינגן דבכל מילי החומש הוי בקרן ה"ג הכא וצע"ק. הר המוריה שם ועיינן או"ש ואבהא"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

